
Consolat de cathalans

Autor:

Data de publicació: 12-05-2017

Els consolats de mar

Francesc Roca - Professor de Política Econòmica de la UB

Els consolats de les ciutats catalanes, d'acord amb els municipis i amb la Corona, van promoure la creació de la figura del cònsol a diferents ports de la Mediterrània i de l'Europa atlàntica. També, a algunes ciutats no portuàries de l'interior que tenien una especial rellevància comercial

Segons Robert S. Smith, el primer Consolat de Mar català va ser una iniciativa de 1196 de la ciutat de Perpinyà. Després, van seguir l'exemple altres ciutats: Barcelona (1260), València (1283), Ciutat de Mallorca (1326), Tortosa (1363). Víctor Ferro hi afegeix els consolats de Girona (1388), Sant Feliu de Guíxols (1443) i Lleida (1510).

Els consolats havien de respondre a la necessitat de regular les activitats d'armadors, comerciants i navegants de les naus catalanes que es movien dins i fora de les aigües territorials de la Corona de Catalunya-Aragó. Van ser unes organitzacions originals, ja que combinaven iniciativa pública (primer, reial, després, municipal) i interessos privats d'armadors i mercaders. El seu objectiu inicial era la creació d'una administració de justícia i el nomenament d'uns jutges (els cònsols) que actuessin en l'àmbit de les relacions mercantils, especialment, de les derivades del comerç marítim. Però van actuar, també, com a representació dels negociants catalans davant de les autoritats de ciutats i països de la Mediterrània, i de l'Atlàntic, i, de fet, com a ambaixadors catalans.

Per realitzar aquestes activitats cobraven un impost dit consolatge. Alguns dels consolats de mar van donar impuls a la construcció d'edificis destacats com ara les llotges de mercaderies, els alfòndics o almodins, o les esglésies amb cementiri. Al segle XXI, algunes d'aquelles llotges són considerades com a veritables icones turístiques.

Els consolats de les ciutats catalanes, d'acord amb els municipis i amb la Corona, van promoure la creació de la figura del cònsol a diferents ports de la Mediterrània i de l'Europa atlàntica. També, a algunes ciutats no portuàries de l'interior que tenien una especial rellevància comercial.

La base jurídica de la feina diària dels consolats va ser el codi marítim conegut com a Llibre del Consolat de Mar. El manuscrit del llibre més antic és de 1282, i la primera edició impresa, de 1484, a l'inici, doncs, de la revolució del llibre. Aquest llibre va esdevenir, fins a mitjan segle XIX, el codi comercial marítim acceptat per tots els comerciants/navegants de tots els països europeus. A més a més de noves edicions en català, es va traduir i es va publicar a l'italià, castellà, francès, holandès, anglès, danès i llatí.

Del mapa de les ciutats amb cònsols catalans al món en tenim diverses versions. Potser la més coneguda i divulgada va ser la dels Consolats de Barcelona confegida per l'Arxiu Històric Municipal de la ciutat. Confegit amb motiu de l'Exposició Internacional de 1929, s'hi inclouen més de 90 ciutats de la Mediterrània i de l'Atlàntic. Vers 1380, els consolats catalans estaven localitzats a ciutats dels territoris de l'imperi català en xarxa de la Mediterrània, i, també, a altres ports d'altres estats de la conca mediterrània, i de l'Europa atlàntica.

Als segles XVI-XVII, la fórmula Consolat de Mar va ser adaptada per la monarquia hispànica per fundar consolats a Sevilla (1543), a Bilbao (1511) i Sant Sebastià (1682), a Malta (1697), i, a Amèrica, a Mèxic (1592) i a Lima (1613).

La revolució comercial del segle XVIII basada en la viticultura, les indïanes, el paper, els claus i les armes de foc va necessitar la creació de molts nous consolats de mar. A Andalusia, a Màlaga (1795), als virregnats americans, a les ciutats de l'Havana (1793), Veracruz (1795), Guadalajara (1795), Cartagena d'Índies (1795), Santiago de Xile (1795) i Buenos Aires (1793). Mentrestant, els consolats de mar de les ciutats catalanes, excepte el de Barcelona i el de Ciutat de Mallorca, havien estat suprimits l'endemà de 1714, per les autoritats del govern de Madrid. Així, mentre la monarquia borbònica guanyadora de la Guerra de Successió a la Corona espanyola anul·lava el govern municipal de Barcelona (el Consell de Cent) i l'estat català (la Generalitat), el Consolat de Mar de Barcelona subsistia precàriament.

Més tard, però, es transformaria en la Reial Junta de Comerç de Barcelona, i esdevindria un centre politicoadministratiu i científicotècnic decisiu.